

Oslo kommune
Byrådsavdeling for sosiale tjenesterTelefon:
23 08 07 50E-post:
post@oslo.fo.nofo.no/fylkesavdelinger/oslo

Vår dato: 11.9.2025

FO Oslos høringssvar – Handlingsplan for rusfeltet i Oslo 2026-2029: Forebygging og skadereduksjon.

Byrådsavdeling for sosiale tjenester ber særlig om innspill på fem områder i Handlingsplan for rusfeltet i Oslo 2026-2029. I dette høringssvaret vil vi gi våre innspill på disse områdene, men innledningsvis vil vi komme med noen generelle betraktninger før vi kommer inn på de konkrete områdene. Handlingsplanen ble sendt ut på høring 24. juni ved inngangen til sommerferien. Selv om svarfristen 12. september i utgangspunktet var romslig, mener vi det er uheldig at en så viktig sak sendes ut rett før sommeren. Vi er bekymret for at dette kan føre til at færre høringsinstanser rekker å komme med innspill eller at innspillene ikke blir godt nok forankret i lokalt partsarbeid.

FO Oslo berømmer byrådet for ambisjonen om at Oslo skal være ledende i arbeidet med en kunnskapsbasert ruspolitikk. Vi støtter dette fullt ut. Samtidig vil vi understreke at vi mener handlingsplanen, slik den foreligger, ikke er ambisiøs og forpliktende nok. Flere av de mest alvorlige utfordringene som beskrives i innledningen, som nedbygging av døgnplasser i psykiatri og rusbehandling, økt psykisk uhelse, mangel på tilrettelagte boliger og store variasjoner i sosioøkonomiske forhold, blir ikke fulgt tilstrekkelig opp med konkrete tiltak. Handlingsplanen bygger på *Strategisk plan for rusfeltet i Oslo (russtrategien)* hvor viktige føringer er en vridning fra en institusjonsbasert tilnærming til bolig og oppfølging i egen bydel. FO Oslo har tidligere støttet russtrategien, men påpekt at en viktig forutsetning for å lykkes med målsettingene i strategien er at tilbud for brukergruppen bygges opp lokalt i bydelene *før* en dreining bort fra institusjonsbasert tilnærming. Vi mener det er helt avgjørende at bydelene økonomisk og faglig er i stand til å gi et godt tilbud lokalt. Vår erfaring er at det er store variasjoner i hvilke forutsetninger bydelene har for å gi et treffsikkert tilbud. I tillegg er bydelenes situasjon i kontinuerlig endring, også etter Velferdsetatens kunnskapsgrunnlag fra mars 2025. Som eksempel på dette vil vi trekke frem Bydel Søndre Nordstrand hvor en presset økonomi har ført til omstillingsprosesser som griper direkte og negativt inn i bydelens lokale tilbud til målgruppen for denne handlingsplanen. Broa aktivitetshus som er et lokalt tilbud for innbyggere med utfordringer knyttet til psykisk helse og rusproblematikk, har fått kuttet i bemanning, og så vidt FO Oslo forstår skal det vurderes om bydelen i det hele tatt greier å videreføre driften av aktivitetshuset. Også bo-oppfølgingstjenesten i bydelen er nedbemannet. For oss fremstår

dette som en sterk kontrast til byrådets målsettinger i *Handlingsplan for rusfeltet i Oslo 2026-2029*. FO Oslo mener byrådet må sørge for at alle Oslos bydeler er i stand til å gi målrettet lavterskeltilbud lokalt.

Vi mener handlingsplanen har for strenge avgrensninger mot andre områder som er relevante. Eksempel på dette er avgrensning mot *Temaplan for Oslo kommunes behov for kommunale boliger 2024-2033* og *Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027*. Dette er områder som har direkte innvirkning på og konsekvenser for målsettingene i handlingsplanen. Vi mener handlingsplanen må styrkes betydelig på fire områder:

- Bydelsøkonomi og ressurser – det er store forskjeller mellom bydelene, og uten en reell styrking av bydeler med store økonomiske utfordringer, vil mange av målene i planen ikke kunne nås.
- Bolig og psykisk helse – dette er grunnleggende forutsetninger for å lykkes med forebyggende og skadereduserende arbeid på rusfeltet. Vi mener handlingsplanen går for lite i dybden på disse områdene og har for få konkrete tiltak.
- Fokus på sosialfaglig kompetanse – planen omtaler helsefaglig kompetanse, men tar i liten, eller ingen grad, for seg behovet for styrking av sosialfaglig kompetanse på rusfeltet. Sosialfaglig kompetanse spiller en nøkkelrolle både når det gjelder forebygging og skadereduksjon.
- Ansattperspektiv – det ligger i sakens natur at å jobbe innen ulike områder på rusfeltet, i krysning med psykiatri, kan innebære sikkerhetsrisiko for ansatte. Planen må styrkes med tanke på kompetanse og tiltak for risikoanalyse som eksempelvis vurderinger knyttet til alenearbeid.

De fem områdene byrådsavdelingen særlig ber om innspill på svares ut kronologisk nedenfor.

Kunnskapsgrunnlaget

FO Oslo mener kunnskapsgrunnlaget i hovedsak beskriver situasjonen godt når det gjelder sentrum og velferdsetatens brukere. Samtidig mener vi det i for liten grad beskriver hvordan situasjonen er i bydelene. Et viktig premiss for russtrategien og handlingsplanen er en vridning mot oppfølging i lokalmiljøene i bydel. Likevel tar kunnskapsgrunnlaget i liten grad for seg hvilke konsekvenser eksempelvis reduksjon i antall plasser i velferdsetatens institusjoner og nedbygging av behandlingsplasser i spesialisthelsetjenesten, har for bydelene.

Vi savner også en mer omfattende beskrivelse av Osloskolens innsats med rusforebyggende arbeid. I kunnskapsgrunnlaget kommer det frem at Osloskolen opplever at forventningene til skolens håndtering av rusrelaterte saker er endret. Det kommer også frem at skolene ønsker og trenger flere ansatte på skolen som har ruskompetanse. Det beskrives at Utdanningsetaten og skolene samarbeider om rusforebyggende arbeid gjennom en samarbeidsavtale med Velferdsetaten, at de samarbeider med bydeler, politi og andre instanser. Det er likevel ingenting i kunnskapsgrunnlaget som beskriver om det er noen satsing på å bygge opp *laget rundt eleven* i Osloskolen, hvordan situasjonen er ved skolene i dag med tanke på andre ansatte enn undervisningsstillinger eller hvilken rolle ansatte med sosialfaglig kompetanse på skolene kan ha i dette arbeidet.

Videre mener FO Oslo at det er svært viktig å ha med seg både et pårørendeperspektiv og et minoritetsperspektiv i arbeidet med forebygging og skadereduksjon på rusfeltet. Vi mener dette burde vært viet mer plass og belyst bedre.

Mandatet for sentrumsarbeidet:

FO Oslo støtter mandatet for sentrumsarbeidet. Vi mener det har gode målsettinger og beskrivelser av samarbeid på tvers. Slik vi leser det følger mandatet i all hovedsak måten sentrumsarbeidet foregår i dag. At ansvar for koordinering ligger hos Velferdsetaten og at alle aktører skal utpeke faste kontaktpersoner mener vi gir en tydelig ansvarsfordeling. I kulepunkt tre beskrives at sentrumsarbeidet skal stimulere til en balansert geografisk fordeling av tjenester sentralt i Oslo, slik at innsatsen ikke konsentreres i enkelte sentrumsområder. Her vil vi påpeke at det er viktig at det i årene fremover tas hensyn til at flere ideelle aktører har sin bygningsmasse sentralt i sentrum hvor de gir viktige tjenester. Dette er aktører som over lang tid har bygget opp kompetansemiljø. Hensynet til å oppnå geografisk spredning av tjenester må ikke gå på bekostning av disse tilbudene. Oslo er en storby, og det må anerkjennes at det alltid vil eksistere storbyutfordringer med et rusmiljø i sentrum. Tiltakene må derfor være realistiske og varige.

Hva fungerer mindre godt, og hva bør gjøres annerledes?

Det som åpenbart fungerer for dårlig i dag er at pasienter i brukergruppen som har vært i behandling i spesialisthelsetjenesten skrives ut *før* et skikkelig etterverntilbud, som inneholder egnet boligtilbud, helse- og sosialfaglig oppfølging og tilbud om aktiviteter som gir økt livskvalitet, er på plass. Det samme gjelder ved overflytting fra velferdsetatens tilbud til bydel. Å sikre gode overganger er av stor betydning for brukergruppen. Forebyggende og skadereduserende tilbud må bygges/styrkes systematisk over tid. Dette må gjøres i samarbeid mellom de ulike aktørene som kommune, spesialisthelsetjeneste og ideelle aktører. Dette henger selvfølgelig også nøye sammen med økonomi. Vi mener derfor at både bydelene, Velferdsetaten, Barne- og familieetaten og Utdanningsetaten må gis budsjettmessig rom til å styrke sin innsats på det forebyggende og skadereduserende arbeidet på rusfeltet i årene som kommer.

Likedan vil det å bygge opp og beholde sterke fagmiljøer på rusfeltet kreve en langsiktig, planmessig og systematisk satsing for andre aktører. Overordnet mener FO at konkurranseutsetting og anbudsprosesser virker motsatt. Fagmiljøene trenger stabilitet, og dette oppnås bare gjennom langsiktighet og forutsigbarhet. Vi mener Oslo kommune skal levere tjenester på rusfeltet i egen regi, eventuelt supplert av ideelle aktører. De ideelle aktørene må sikres langsiktige avtaler som gjør at de kan beholde og videreutvikle gode fagmiljøer fremfor å leve med usikkerhet for både organisasjon, medarbeidere og brukere.

Utfordringsbildet for skadereduksjon beskriver et hardere rusmiljø med mer vold og farligere stoffer. Et konkret område vi mener det er behov for en styrket innsats er å hjelpe menn i aktiv rus med atferdsutfordringer. Vi hører om at menn som selv ber om hjelp til å endre negative rus- og adferdsmønstre blir avvist fordi de er i aktiv rus.

Er det riktig og effektivt nok arbeid med forebygging og skadereduksjon?

Det er flere satsingsområder og tiltak vi mener har gått i riktig retning. Konkrete eksempler på dette er tjenester for rusmiddelanalyse, brukerrom, utdeling av brukerutstyr og tilgang på helsetjenester. Handlingsplanen inneholder også konkrete tiltak som bygger videre på dette, noe vi mener er positivt. Vi vil også trekke frem at vi mener det gjøres mye riktig på rusfeltet i dag. Velferdsetatens institusjoner, bo-oppfølging, oppsøkende arbeid fra Uteseksjonen, og ulike tjenester i bydeler kan nevnes som eksempler.

I evalueringen av desentraliseringen av rusfeltet kommer det tydelig frem at det er satset på å bygge opp mange lavterskeltilbud lokalt i bydelene. Dette er svært positivt, og en utvikling vi håper fortsetter. Utover dette viser vi til våre beskrivelser tidligere i dokumentet.

Viktigste tiltak fremover

Det er stor variasjon i tiltakene som foreslås i handlingsplanen, noen er helt konkrete mens andre er svært overordnet. Vi mener de fleste tiltakene som foreslås er fornuftige. Samtidig er det tiltak vi mener mangler. Nedenfor følger kulepunkter med tiltak FO mener burde tas inn i planen. Deretter følger vårt svar på hvilke fem tiltak i handlingsplanen vi mener er viktigst innenfor henholdsvis forebygging og skadereduksjon.

- Utarbeide en strategi for styrking av sosialfaglig kompetanse i Osloskolen
 - Andre tiltak kan ses i sammenheng med dette, eksempelvis 3F, 4F, 5F, 15F og 16F
- Tiltak 11F bør vurderes også for ansatte i Osloskolen. Dette kan også ses i sammenheng med kulepunktet over
- Alle bydeler sikres slik at de økonomisk er i stand til å gi et kunnskapsbasert og faglig godt tilbud på rusfeltet lokalt
- I et forebyggende perspektiv bør det være flere konkrete tiltak som handler om fritidstilbud, for både barn- og unge og voksne, tilbud som ikke utelukkende handler om jobb og /eller skole. Ettervernstilbud bør også inneholde meningsfulle fritidsaktiviteter.

Forebygging

1. Tidlig innsats for forebygging – særlig sosialfaglig kompetanse i arbeid med barn og unge (6F, 9F).
2. Styrket rusforebygging i skole og helsestasjon for ungdom, med tverrfaglig tilnærming (3F–5F).
3. Forebygging blant eldre – systematisk avdekking av alkohol- og legemiddelbruk (17F–19F).
4. Stabile bolig- og botilbud for unge i risiko (13F).
5. Digitale verktøy og oppsøkende virksomhet på nett – møte unge på deres arenaer (23F–25F).

Skadereduksjon

1. Styrket ettervern, arbeid og aktivitet for personer i eller etter rus (16S–19S).
2. Lavterskel substitusjonsbehandling (LASSO) flere steder og ambulant (7S).
3. Nytt brukerrom og utvidelse av brukerromsfunksjoner (10S).
4. Rusmiddelanalysetjenester og overvåkingsprogram (11S).
5. Trygghetstiltak mot vold og overgrep i rusmiljøene (8S-9S).

FO Oslo mener at handlingsplanen har gode intensjoner, men at den må gjøres mer konkret og forpliktende. Det er også behov for en bedre balanse mellom sentrum og bydelene. Om kommunen mener alvor med å tenke langsiktig og koordinert med innsats for forebygging og skadereduksjon på rusfeltet, må også bydelenes økonomi, bolig og psykisk helse innlemmes som grunnleggende forutsetninger, og sosialfaglig kompetanse må gis langt større plass. FO Oslo takker for muligheten til å delta i høringen, og håper våre innspill vurderes nøye.

Vennlig hilsen

FO Oslo